

DE TRIBUNE

Redactieadres:

D. J. WIJNKOOP N. Prinsengracht 10
Amsterdam.

SOC. DEM. WEEKBLAD

Administratieadres:

J. C. CETON, Wijtenbachstraat 13
Amsterdam.

• VERSCHIJNT ELKEN ZATERDAG.
Abonnementsprijs bij vooruitbetaling 40 cent per 3 mnd.
Buitenland 65 ct. Losse nummers 3 ct.
Advertentiën per regel 15 cent. Bij abonnementen speciaal
tarief.

**Orgaan van de
Soc.-Dem. Partij**

Redactie: J. C. CETON, H. GORTER,
W. v. RAVESTEIJN Jr. en D. J. WIJNKOOP.

INHOUD: Zij wachten. — De tweede Poststaking. — Een internationaal kenmerk van de taktiek van het z.g.n. Revisionisme. — De politieke windstille. — De vrouw van de S. D. P. — Van de Afdelingen. — Uit het Buitenland: Duitsland. — Brieven uit België XVIII Over de beweging der schilders te Brussel; De strijd in Arm-Vlaanderen. — Boekbespreking. — Advertenties.

Onze Candidaten.

De kandidaten der Sociaal-Democratische Partij zijn:

Voor AMSTERDAM III

D. J. WIJNKOOP.

Voor AMSTERDAM IX

L. L. H. DE VISSER.

Voor ROTTERDAM IV

W. VAN RAVESTEIJN JR.

Voor LEIDEN

L. L. H. DE VISSER.

Zij wachten.

Toen wij zeiden en schreven, dat de arbeidersklasse op het optreden van de Soc. Dem. Partij wachtte, toen lachte het oppervlakkige *Volk* en zijn aanhang in de S. D. A. P. En dat holle gelach is nog niet verstomd. Die onnoozele lach klinkt elken avond in de oude Partij, zoodra in vergadering of debat de sprekers van de S. D. A. P. meer toegejuicht worden dan die van de Soc. Dem. Partij. Die lach zal bij de gedachteloozen eerst recht weerklinken zoodra de uitslag van de stembus bekend zal zijn.

Wat, zoo zegt men, wachtte de arbeidersklasse op de Soc. Dem. Partij? Waar zijn dan de drommen op je vergaderingen? Waar de jubelende toejuichingen op je woorden? Waar, zoo zal men ten slotte zeggen, de duizenden stemmen bij de verkiezingen? En als die applaudiseerende massa's er nog niet zijn, en evenmin de duizenden arbeiders die met ons stemmen, dan is men gereed met zijn oordeel: de Soc. Dem. Partij is een voorbijgaand verschijnsel; het gevolg van het optreden van zekere kwaadwillige personen enz.

Voor onze Partij evenwel staat de zaak anders. Ten eerste, hoe weinigen nog van de eigenlijke industriële arbeiders bezitten het kiesrecht. En de uitgebrachte stemmen dus zullen onze macht niet kenmerken. Voor ons bestaat slechts één kenmerk; onze krant. En zooals reeds meermalen is gezegd, het lezerstal van *De Tribune* neemt op normale wijze toe.

Maar er is meer. Deze heele verkisingsstrijd draagt het kenteeken van de slapte van het proletariaat. En voor zoover deze slapte niet aan de algemeene economische achterlijkheid van Holland

is te wijten, draagt juist de S. D. A. P. een groot deel van de schuld. Want die zwakte, die stilheid in de politiek, die zoo gewenschte toestand voor de schijn-manoeuvres en de reaktionaire aanslagen van de bourgeoisie, wordt sinds jaren door het optreden van de S. D. A. P. in de hand gewerkt. Het proletariaat kan niet bezield worden door een partij, die zooals de S. D. A. P. in Het Bildt, het ontstaan van een nieuwe groep zelfstandige (land-)bezitters tegen zijn program en het socialisme in, tracht te bevorderen. Of door een Partij, die nog steeds door de bevordering van de sekte-school de bijzondere verdomming en verzwakking van het proletariaat ten nadeele van het socialisme tracht in de hand te werken.

Hoe kunnen bijv. de arbeiders in bezieling komen van de speeche van een Troelstra, die evenals de artikelen van Het Volk, of direct of in de repliek uitloopen op een ophemelen van de verwachtingen die men van de liberalen en de vrijzinnig-demokraten koestert? Of als men bedenkt, hoe in den nacht van Staal de S. D. Kamerfractie zelfs voor het militarisme wilde buigen, door een oogenblik te aarzelen in elk geval en zonder ommezien zijn stem tegen de begroting van oorlog uit te brengen; — of er aan denkt hoe bij de Wet op het Arbeidscontract de agitatie en de onverzoenlijke oppositie van de vak-arbeiders door de S. D. Kamerfractie werd verzwakt en genegeerd, hoe die Kamerfractie der S. D. A. P. ten slotte vòòr het staangeld stemde, dan vraagt men „hoe kan onder zulk een leiding sprake zijn van enthousiasme bij de arbeidersklasse voor zulk een soort Sociaal-democratie? De S. D. A. P. heeft door zijn algemeen optreden en door de houding ten opzichte van de liberalen de politieke zin van de arbeiders in Nederland, voorzover die aan het opleven was, meest gedood. In dien zin wacht inderdaad de Nederlandsche arbeidersklasse op de Soc. Dem. Partij die anders en meer proletarisch handelt dan haar voorgangster.

Want de S. D. A. P. gaat voor en na de verkiezingen haar gang.

Ze weigert den strijd voor het onverzwakt Algemeen Kiesrecht voor Mannen en Vrouwen in het midden van de politieke strijd te stellen, zooals internationaal en vroeger ook nationaal de Sociaaldemocratie doet. Ze weigert óók de liberalen en linksche demokraten op grond van hun twintigjarig verraad aan de zaak van de machtsuitbreiding van het proletariaat te behandelen zooals ze dat de rechtsche partijen doet, d. w. z. links zoo goed als rechts onverzoenlijk en fel te bestrijden. De S. D. A. P. houdt daardoor mede de voor de arbeidersklasse verderfelijke, reeds zoo vaak dood gewaande antithese in stand, in plaats van die te dooden door links als rechts te behandelen. In dien zin mede wacht de arbeidersklasse zoo voor als na de verkiezingen op de S. D. P.

De Soc. Dem. Partij zal door zijn Kiesrechtlessen vooral en verder door zijn socialistische bewustmaking van het proletariaat zeker, zij het ook langzaam, den strijd van de Nederlandsche arbeidersklasse weten te verlevendigen. Laten de lachers lachen, maar wij komen waar men ons wacht: bij de arbeiders die door de S. D. A. P. nog niet zoo heel veel notie van den politieke strijd hebben gekregen.

En zij zullen komen, bij ons.

WP.

De tweede poststaking.

De stakingsbeweging der postbeambten in Frankrijk toont in haar geheele verloop een treffende overeenstemming met de staking der Hollandsche spoorwegarbeiders in 1903. Hier, evenals daar, een kleine aanleiding, waaruit zich een, het geheele verkeer stilleggende, reuzenstaking ontwikkelde, waarin zich de lang opgehoopte ontevredenheid der beambten ontlastte. Hier, evenals daar, een volkomen verrassing der machthebbers, die radeloos waren en moesten toegeven aan de eischen der stakers. Hier, evenals daar, beloften, die later trouweloos werden verbroken. Hier, evenals daar, eerst eenige sympathie bij een deel van het publiek, dat zich door leedvermaak wreekte over de ergernis, die het monopolistisch bedrijf hem vaak had gegeven. Hier, evenals daar, een verwoede perscampagne van de groot-kapitalistische bladen, die om orde schreeuwden. Hier, evenals daar, een minister met een democratisch verleden, die tot een brutaal handlangers der reactie was geworden. Hier, evenals daar, ophitsing tot een tweede staking, die in een jammerlijke nederlaag eindigde.

Deze overeenstemming, die tot in bijzonderheden is door te trekken, is geen zuiver toeval, zij volgt noodzakelijk uit den algemeenen aard van een dergelijken strijd. Algemeene oorzaken leiden ertoe, dat op een eerste geslaagde stillegging van het verkeer, noodzakelijk een tweede staking moet volgen en dat deze tweede, wanneer er niet bepaalde omstandigheden meewerken, schipbreuk moet leiden.

De eerste staking was een spontane uitbarsting van een lang getergde massa. Zij heeft de onderdrukking zoo lang verdragen, zonder opheffing van hare grieven te verkrijgen, dat op eenmaal, wanneer er een stoot, de een of andere aanleiding komt, de staking zich, als een lawine, uitbreidt. Zij is wel langzamerhand voorbereid door een organisatie, maar zij sleept de organisatie mee. De strijd is geen klassenstrijd, hij wordt tenminste niet als zoodanig gevoerd. De stakenden voelen eenvoudig, dat zij in hun recht zijn, wanneer zij hun belangen verdedigen en zich niet altijd maar als slaven laten trappen. Zij zien volstrekt niet in, dat zij daarmee een misdaad zouden begaan.

Welke is hun misdaad? Zij hebben de orde verstoord. Voor de bourgeoisie beteekent het niets minder dan het einde harer onaangevochten heerschappij, wanneer de arbeiders zich vermeten, de regelmatige voortbrenging der productie, met alles wat daartoe behoort, te verstoren. Daarom eischt zij een onmiddellijk herstel der orde.

Nu is de staking geëindigd. De arbeiders hebben hun plaatsen weer ingenomen en leveren zelfs met de grootste bereidwilligheid overwerk, opdat alles weer snel in het gewone spoor komt. Nu is de orde hersteld, zou men zoo meenen. Maar neen. De kapitalistische pers leert het anders. Zij hitst gedurig op. Voor de heerschende klasse is de zaak klaarblijkelijk niet uit, zij kan zich niet neerleggen bij dezen afloop. Zijn misschien de aan de stakers gedane toezeggingen onvervulbaar? Ach neen, wat deze eischen was zoo weinig, zoo bescheiden, zoo vanzelf sprekend, dat het gemakkelijk beloofd en nagekomen kon worden. Dat evenwel die toezeggingen werden afgedwongen, dat kan de heerschende klasse niet verkroppen.

Het gaat om de morele overwinning der beambten, waarbij de bourgeoisie zich niet rustig neerleggen kan. Zij hebben gezegepraald, niet over den een of anderen kapitalist, maar over het machtsinstituut der geheele heerschende klasse. Dit feit is voor haar eenvoudig niet te verdragen. Daarin, dat de proletariërs in publieken dienst telkens, als het hun goeddunkt, de geheele maatschappelijke machine kunnen stopzetten, ligt een blijvende ordeverstoring. Daarom kan den bourgeoisie niet tevreden zijn, voordat de overwinning der arbeiders

veranderd is in een nederlaag. De overmoed dient gebroken te worden. Dan eerst is de orde werkelijk hersteld. Het gaat om het prestige van den staat; zonder dit prestige kan het kapitalisme niet bestaan.

Daarom is een wet, die den beambten het stakingsrecht ontnemt, niet eens het meest belangrijke. Dit blijft toch altijd maar een papieren beletsel. Veel beter is het, dat de zedelijke moed wordt geknot. Een tweede staking, die te pletter loopt op de geweldige macht van den staat, zal de arbeiders voor langen tijd brengen tot het bewustzijn van hun machteloosheid; en de gruwelijke wraak die de regeering neemt door massa-ontslag der opstandelingen zal zoo'n schrik eronder brengen, dat zij het niet nogmaals zullen wagen op te staan.

Daarom eischt het belang der bourgeoisie een tweede staking. De regeering heeft haar noodig, vooral wanneer het hoofd van den staat een bankroet politicus is, die zich door handlangersdiensten aan het kapitaal wat langer tracht staande te houden. Daarom zoekt zij met alle middelen, door trouwbreuk en straffen, de beambten te verbitteren, op te hitsen en tot staking te drijven, om ze dan, door aanwending van al haar machtsmiddelen, neer te slaan.

Deze tweede staking draagt een heel ander karakter dan de eerste. Zij is niet meer een spontane uitbarsting maar moet als een overwogen, van beide zijden voorbereiden klassenstrijd worden gevoerd. Daarbij zijn de beambten sterk in het nadeel. Zij zijn niet, als de andere arbeiders, door een lange praktijk van strijd geoefend in de vakvereenigingsdiscipline en moeten desniettenstaande, den machtigsten aller ondernemers het hoofd bieden.

De massa der beambten is nog geheel doordrongen van kleinburgerlijke opvattingen en niet in staat den bewusten klassenstrijd te voeren. De regeering ontplooit al hare machtsmiddelen en treft de meest uitgebreide voorbereidingen; bij een algemeene staking zouden deze wel is waar zonder uitwerking blijven, wat betreft de instandhouding van het verkeer, maar zonder uitwerking zijn ze toch niet. Zij dienen er slechts voor, de beambten vrees aan te jagen (te imponeren), dus te voorkomen dat de staking algemeen wordt, en hierin falen zij niet. De massa, die het geheele toestel van den klassestaat tegen zich in 't geweer ziet gebracht, van de verhevenste plaatsen voor misdadig wordt uitgemaakt en met ontslag bedreigd, wordt door vrees bevangen en schrikt voor een dergelijken strijd terug. Bij den oproep tot de staking blijft zij aan den arbeid, de onzelfzuchtige geestdrift der minderheid kan de staking niet redden en de regeering wreekt zich op de dapperste strijders. De zedelijke uitwerking der eerste staking is door de tweede opgeheven.

De eerste staking was de mooie enthousiaste staking, de spontane, eensgezinde opstand tegen de onderdrukking, de gemakkelijke overwinning. De tweede staking is de leelijke staking: de zware klassenstrijd, te voren als een misdaad tegenover de samenleving uitgekreten, verloren door gebrek aan klassebewustzijn en discipline. Zoolang de arbeidersbeweging zwak is, zullen de overwinningen van de eerste staking niet staande gehouden kunnen worden. Eerst wanneer de geheele arbeidersbeweging zoo sterk is, dat zij den verbijsterenden slag, die het stopzetten van het verkeer aan het heerschende systeem toebrengt, tot een blijvende nederlaag kan maken, zal de bourgeoisie geen gelegenheid meer vinden, de beambten in een tweede staking neer te slaan.

A. P.

Een internationaal kenmerk van de tactiek van het z.g.n. Revisionisme.

I.

Een zeer in 't ooglopend kenmerk van internationale overeenkomst van de z.g.n.¹⁾ revisionistische strooming is deze: *de massa, ter zake kundig of niet, te laten beslissen als de kwesties reeds zoo goed als beslist zijn.*

Deze tactiek, die men in onparlementaire taal „overrompelen” noemt, is verknocht aan een der eveneens internationale theses van het z.g.n. revisionisme: de massa behoeft geen theorie en kan geen theorie begrijpen. Het laatste is een stelling die men van de Duitse Maurenbrechers, Eisners, en tutti quanti in alle toonaarden kan lezen; als ge geen heilige Thomas van Aquino enz. bestudeert hebt, moet ge een onwetende Thomas in de Marxistische waardeleer blijven, enzoovoort.

Robert Michels, heeft in zijn vertaling van Enrico Ferri's brochure „De revolutionaire methode” ook op dit kenmerk bij de Italiaansche z.g.n. Reformisten gewezen — de massa begrijpt de theorie niet!

En in Nederland? Gij kent de wijs, de tekst en ook haar makers . . . „gij wilt van de arbeiders allemaal filosofen maken” luidde het Troelstra'sche machtswoord.

In België spreekt men daar niet over, — de massa zelf heeft geen lust en geen psychisch vermogen, zich in de kwesties in te werken.

Er zijn niet veel theoretische disputen, maar als ze er zijn (in de Congozaak b.v.) gaan zij naast en over de hoofden van de massa heen.

Het is een volslagen bewijs van onkunde van „Het Volk” om te schrijven dat in België steeds de verschilpunten zoo vriendelijk en vreedzaam worden beslecht.

Ten eerste: worden de verschilpunten meestentijds onder „de leidersgroep” bediscussieerd, de massa weet er geen lor van, dat is dus zeer oligarchisch;

Ten tweede: indien er een hevige oppositie mocht zijn, worden de opposanten vóór af er uit gebonjourd, en in de partij kent men slechts de Anseele-tactiek: de kadaverdiscipline.

Zeker in een schapenstal zal men steeds vreedzame eenheid hebben.

II.

Ziet weer eens de discussie over een eventueel ministerschap in België.

Bertrand (van wie ons dat niets verbaast, gezien zijne volslagen ideologische verwarring, die deze man in de socialistische theorie legt) vond het ongepermitteerd van de *De Brouckere* dat deze de kwestie in het publiek in „Le Peuple” besprak. Als de kwestie reeds urgent is, d. w. z. als de minister reeds benoemd is, of onmiddellijk moet worden, is het tijd genoeg, om die welingelichte (?!), doordachte en ter zake kundige partijmassa haar sanktie af te troggelen.

Ieder die weet, hoe slecht de *politieke* organisaties in België ineens zitten, die weet op welk een manier er gegoocheld wordt, die moet zulke opvatting een bewuste of onbewuste misdadigheid noemen.

Brouckere noemde dit dan ook een misdadigheid, om de partij eerst te laten beslissen als deze kwestie zoo goed als een fait accompli (voldongen feit) zal zijn.

Bertrand vind in het Vlaamsche orgaan „De Vooruit” een medestander. Die licht haar lezer in gelijk haar katholieke collega's — nimmer of half.²⁾

Als het zoover is, zegt Vooruit, is het tijd genoeg. Voor een 2-tal jaren schreef Huijsmans, de bekende Int. Secretaris, in „Die Neue Zeit” aan het slot van een artikel: „Wir haben in Belgien keinen Briand.”

Toen wij dat lazen, maakten wij een kantttekening: „Wir sollen sehen!”

En thans, zie wij ze reeds, de Briands . . . Misschien beschouwen zij, de Bertrands, Anseeles enz. deze vergelijking als een belediging, maar inderdaad is het slechts de absolute noodzakelijkheid dat men komt, waar Briand—Viviani toe gekomen is, als men, zooals De Brouckere kernachtig opmerkt, Minister wil worden, d. w. z. . . de gevangene van de kapitalisten en beschermer in hun dienst tegen de arbeiders.

III.

Zeer zeker, in België zal, zooals Troelstra eenmaal zeide, de eerste soc. minister door de partij worden goedgekeurd. Wij gelooven dat ook, maar de partij, wie is dat? Dat is in België een kleine troep. De massa kent en weet er geen lor van, en de bestuurders willen die onkundige massa laten beslissen „op den dag na de revolutie”, d. w. z. wanneer een voorheen „revolutionair” eenmaal als minister in het kapitalistisch „bureau d'affaires” zit. Dat noemt men dan „demokratisch”!

Het zou haast weer tijd worden, dat men als Marxist in de verwarringspoel waarin de soc.-dem. hier geraakt is, gelijk Marx en Engels in 1848 zich „kommunist” gaat noemen, ter onderscheiding van zooveel ook-sociaal-demokraten.

De massa moet niet weten . . . Wij beroeps-intellektueelen en parlementaire volksafgeezanten zullen dat wel beslissen.

Het doet ons denken aan wat Kautsky in zijn prachtig werk over „Het ontstaan van het Christendom” ten opzichte van het ontstaan van de priesterkaste mededeelt.

In het begin van de oerchristelijke gemeente was het volmaakte democratisch recht voor ieder. Alleman was propagandist. Met de uitbreiding van de gemeente- en distriktorganisatie kromp het recht van Alleman in, omdat de wetensmacht van de massa daartoe niet reikte om mee te spreken over deze kwesties, totdat het zoover kwam, dat hij, die als leeraar of propagandist optrad, de bevoegdheid van bisschop moest hebben.

Er ontstonden beroeps- en rijke-mannen-propagandistengroepen, de z.g.n. klerus (klerus: de door God uityerkorenen).

Zoo langzamerhand schijnt het soms, dat de ontwikkeling in de soc.-dem. organisatie een analoge geschiedenis doorloopt. Wij krijgen hier en daar de socialistische klerus die slechts het recht en de macht bezitten in de socialistische ecclesia's (oorspr. volksvergadering) den toon aan te geven.³⁾

De kenteekenen zijn er . . . hopen wij en werken

wij voor een krachtige doorwerking van de Marxistische bewustwording als dam, als wegversperster tegen dezen klerus.

Y.

¹⁾ Wij schrijven „zoo genaamd” Revisionisme, omdat deze titel nog steeds onjuist voorkomt. Revidereen, d. w. z. herzien en verbeteren, heeft zij tot nog toe niet gedaan, of het zou moeten zijn in achterwaartsche richting. Opportunisme lijkt ons de juiste titel.

²⁾ Een zeker nachtlucht, dat in Vooruit de journalist uithangt; V. S. zeide onlangs dat de onruststokers en opruiers als deze Tribunisten en Grayson zijn in België niet mogelijk zijn, daar (let op: in België) zijn de Marxisten te bewust!!!

³⁾ In *dezen geest* is door de S. D. A. P. in Holland bijv. *Het Weekblad* in plaats van *De Tribune* gesteld, om bepaalde personen nl. in plaats van andere, die men kwijt wil wezen, enkel het woord te geven. (Afgescheiden natuurlijk van wat de Redakteuren als zoodanig met dit blad trachten te doen). Red. *Tribune*.

De politieke windstilte.

Dat het bij deze algemeene verkiezingen tot nog toe een „dooi boel” is, wordt van alle kanten toegegeven. De liberale kranten als *N. R. Ct.* en *Vaderland* erkennen het om strijd met de *Standaard* en de rechterzijde. En wie de verkiezingsactie volgt, ziet het ook duidelijk. Er is haast geen beweging te krijgen in het kiezerscorps en van een beweging onder de anderen, de honderdduizenden arbeiders, die van het kiesrecht zijn verstoken, is nog veel minder iets te bespeuren.

De oorzaak van dit verschijnsel is duidelijk voor wie een blik slaat op de verschillende klassen.

Alle andere klassen hebben in Nederland het kiesrecht, behalve de arbeidersklasse in haar meerderheid.

En, wat door *De Tribune*, wat van Marxistische zijde zoo vaak geconstateerd is blijkt nu vooral in droevige duidelijkheid. Onder de massa der arbeiders, en vooral onder de massa der arbeiders zonder kiesrecht heerscht geen sterke drang naar de verovering van het onmisbare wapen in den klassenstrijd.

Het revisionisme heeft de Nederlandsche arbeidersklasse zoo zeer op dwaalwegen geleid, dat wij op het oogenblik de leiders der S. D. A. P. en hun blinde volgelingen met een stalen gezicht propaganda zien maken voor A. K., voor den 10-urendag, voor staatspensioeneering, voor nog zoo een en ander, alles in eenen adem, hoogsteens met den *nadruk* op het eerste. Alsof er in deze politieke omstandigheden met een zoo geringe stuwkracht der eenige klasse, die werkelijk vóór het A. K. is, van de verwezenlijking van een dezer dingen sprake zou kunnen zijn! Alsof niet de invoering van, ja reeds een werkelijke beweging vóór A. K. de absolute voorwaarde was van een werkelijke beweging in de richting van het andere, in de richting van het andere althans, zonder dat deze sociale wetten nieuwe nadeelen voor de arbeiders brengen zullen!

En deze wijze van propageeren der revisionisten, deze hun leuzen en hun politiek, ze zijn in hun soort niet minder verwarrend, niet minder valsch en leugenachtig dan de „leuzen” van de Vrijzinnig-democraten, Unie-liberalen of kerkelijken.

Het eenige wat reëel is in de Nederlandsche politiek van het oogenblik is . . . de antithese, dood verklaard door Mr. Troelstra en Het Volk in 1905, in 1907 en . . . in 1909.

De antithese bloeit en floreert weliger ooit in de Nederlandsche beemden. Zoo schreven wij in den zomer van 1907 in de *Stem des Volks*. Helaas wij moeten het nu opnieuw schrijven.

En de schuld, voor een goed deel ligt ze bij het Nederlandsche revisionisme.

v. R.

De vrouw in de S. D. P.

Van nu af zal weer geregeld — voorloopig om de 4 weken — de „vrouwenrubriek” in „De Tribune” komen. Heelemaal naar den zin is mij die aparte rubriek niet. De mannen denken allicht: dat kunnen we overslaan en de beginnende lezeressen verbeelden zich, de rest van de krant ongelezen te kunnen laten.

En het een moet al evenmin gebeuren als het ander.

Er bestaat op dit oogenblik voor de vrouwen in de S. D. P. zeker nog geen aanleiding om zich, zooals in de S. D. A. P. langzamerhand noodzakelijk bleek te zijn, nog weer onderling in de partij aaneen te sluiten. De vrouwen zijn van de oprichting af daadwerkelijk op één lijn gesteld met de manlijke partijgenooten. En liet Strijdprogramma dat Zondag 23 Mei door het Congres werd aangenomen, handhaaft volkomen de gelijkgerechtigheid der vrouw, politiek en economisch, met den man. Natuurlijk het was niet anders te verwachten van een principieel staande Soc. Democratische partij. Dat nu niettemin een

rubriek in onze krant noodig wordt geacht, die naar haar naam te oordeelen meer in het bijzonder de *vrouw* raakt, wijst op een omstandigheid die in het oog gehouden moet worden. En wel deze. De wil is er al wel om als makkers, met gelijke kracht en met gelijke wapenen den strijd te voeren om het socialisme, maar de belemmeringen worden over het algemeen door de vrouwen sterker gevoeld — zijn ook dikwijls inderdaad groter — en niet altijd wordt dit door de mannen voldoende in aanmerking genomen. 't Gevolg is of kan zijn: schroom bij de vrouwen om op vergaderingen aan de discussies deel te nemen, verflauwen van den ijver om zich door lezen en overdenken op de hoogte te stellen en zich een meening te vormen over de onderdeelen van onzen strijd, over de vragen die zich onafgebroken voordoen in de praktijk van den klassenstrijd.

En dat mag niet. Dat mag daarom niet, omdat daarmee een stuk macht van het proletariaat ongebruikt blijft. Nu komt het er dus op aan, dat de manlijke en de vrouwelijke partijgenooten samen spannen om de volle kracht van zich zelf en *elkaar* mobiel te maken tegen het kapitalisme. Ze moeten elkaars zwakten bestrijden en elkaars sterkten aankweken. Om dat te kunnen doen, moet men ze kennen — de goede en de kwade —, de in den klassenstrijd nuttige en de verderfelijke of verzwakkende eigenschappen. Nu zijn de mannen al in hun strijdwijze aan den dag gekomen. We kennen onder hen al de vurige, de volhardende, de strijd-lustige, de bespiegelende, de practische, de voorzichtigte, de weifelende — ook wel de onvaste en de overgevoelige naturen. Ongetwijfeld schuilen die zelfde karakters onder de vrouwen. Maar die uiten zich nog niet. Zij spreken nog niet mee. Hoeveel vergaderingen gaan er niet voorbij, waar geen vrouwenstem uit de vergadering gehoord wordt.

Dat moet anders worden. Spreken is oefenen. En laten de vrouwen stelselmatig het spreken na, dan onthouden zij zich de oefening, die zij niet kunnen onthouwen, willen zij echte strijders worden voor het socialisme.

Daarom moeten in onze mooie, jonge partij, de leden der beidergeslachten een accoord aangaan, een accoord n.l., dat zij zich-zelf en elkander beloven, geen ding in elkanders proletariërsleven, geen ding in den klassenstrijd zooals ieder van hen dien voert, te zullen achten als niet te zijn *ook* van belang voor *den ander*!

De belemmering die de vrouw ondervindt moet de man haar helpen te overwinnen; wederkeerig, de voorsprong dien de man in kennis of in de practijk van den strijd misschien op haar heeft, moet de vrouw zich ten taak stellen zoo min mogelijk tot een aanleiding van oponthoud te doen zijn. Hoofd en hart bij de zaak, moet haar parool worden. En dan — als de vrouwen zichzelf op die wijze aangrijpen, zich schrap zetten voor het vervullen van haar taak, voor het leveren van haar aandeel in den strijd om de macht — de macht n. l. van het proletariaat om de dictatuur, om het zeggingschap over, de leiding van den productie-arbeid en de distributie, de verspreiding en de aanwending der arbeidsproducten — dan zal het blijken, dat door haar punten worden naar voren gebracht, punten in den klassenstrijd die van groote beteekenis zijn voor de machtsvorming van het proletariaat, maar die niet als zoodanig in aanmerking konden komen dan met en door de bewustheid van de vrouwen uit het proletariaat. Het aanpassen van de moederfunctie aan het deelnemen der vrouw aan den productieven arbeid is wel het hoofdpunt. Daarmee direct samenhangend is de vraag: hoe woning en huishouding zoo in te richten, dat de uren buiten den beroepsarbeid liggend, gewild kunnen zijn aan de onontbeerlijke kennis, zuiverste en zekerste bron van klassebewustzijn en strijdsvolharding, en aan het geluk van het gezinsleven of wilt ge van het samenleven.

Dat die en andere daarmee verband houdende vraagstukken — al zullen zij eerst door de vrouw op den voorgrond komen — ook voor de mannen van het grootste gewicht zijn, behoeft nauwelijks te worden gezegd. Dat spreekt van zelf.

Volgt dus uit het boven-beredeneerde, dat de vrouwenrubriek *ook* door de mannen, niet *alleen* de vrouwenrubriek, maar de *geheele* krant door de vrouwen gelezen moet worden.

M. M.

Van de Afdelingen.

Westeremden. — De voorspelling van *Het Volk*, dat nu getracht zal worden afdelingen der S. D. A. P. op te richten in districten als Appingedam en Weststellingwerf, is uitgekomen. In eerstgenoemd district althans gaat men beginnen. *Beishuizen* van Loppersum

en *Bartels* van Uithuizen komen Zaterdag 29 Mei voor dat doel te . . . . Westeremden. De partijgenooten hier aanvaarden dit bezoek als een eer voor de principieele tactiek, welke zij tegen alle verdrukking in wisten te bewaren.

Te Loppersum, waar de bij het Verkiezingscomité voor de candidatuur-Schaper aangesloten werklieven-vereening „Eigen Hulp” zich met haar onlangs door vermogende ingezetenen geschonken vaandel aansloot bij den fakkeloptocht bij gelegenheid van „de blijde gebeurtenis”, is, behalve het statenlid Beishuizen, geen enkele S. D. A. P. er. In de hoofdplaats van het district, te Appingedam, is wel de voorzitter van de eveneens bij het Verkiezingscomité aangesloten werklieven-vereening „Harmonie”, afdeling van het A. N. W. V., naar Loppersum gegaan, om het vaandel, aan „Eigen Hulp” geschonken, in oogenschouw te nemen en de vereening te feliciteeren met den „steun der vermogende ingezetenen”; maar ook daar geen enkele S. D. A. P. er. En — als 't goed gaat, zal het dorpie Westeremden na 29 Mei afdelingen hebben van twee soc. dem. partijen.

Zou de voedingsbodem voor de sociaal-democratie alleen te Westeremden goed zijn? Onzin natuurlijk.

Als we aan de S. D. A. P. ers in het district een goeden raad mochten geven, zouden we zeggen: verspreidt eens eenige duizenden exemplaren van de door uwe partij uitgegeven verkiezingscourant door het district. Het verkiezingscomité kan zulks natuurlijk niet doen ter wille van de werklievenbonders, maar nu ge toch door de stichting der S. D. P. genoodzaakt wordt afdelingen uwer partij op te richten, is bedoelde verspreiding op groote schaal de beste propaganda. Zooals ge ziet, is de S. D. P. volstrekt niet najverig op hare oudere zuster. Mogen we de berichtjes in *Het Volk* gelooven, dan wordt thans schier overal „principieel” gesproken door de candidaten en de propagandisten. Wanneer men daarmede de S. D. P. wil „doodrukken”, dan hebben we er vrede mee, dan sterft ze ten minste een zachten dood. Maar dat dan ook geen valsche vlag de lading dekke! In een uitvoerig verslag van de rede, waarmede Schaper zijne kiezers bewerk, hebben we niet veel principieels gelezen.

Groningen. — Eindelijk komt ook in Groningen beweging onder de marxisten. Leek het of hier in het geheel geen afdeling der S. D. P. zou komen, thans is dat een zekere zaak. Hier ter stede hebben zich de verschillen nooit zoo sterk doen gevoelen.

Niet, omdat zij niet bestonden. Integendeel! Juist omdat zij bestonden, verreed het vorige bestuur der afdeling S. D. A. P. de bekende kwesties in de afdelingszaken te mengen. Behoudens een enkele maal bij gemeenteraadsverkiezingen, werden alle besprekingen over beginsel en tactiek vermeden.

Deze toestand zou zeker, ook na het bekende roeyement, langen tijd hebben voortgeduurd. Men had thans hier kunnen bewijzen dat men het marxisme vrijuit in de S. D. A. P. durft laten propageeren. Treffend heeft zich hier echter bewaardheid, wat Wijnkoop, Gorter, enz. steeds hebben beweerd, n.l. dat de leidende revisionisten van geen marxisme willen weten.

Traden de Marxisten uit het bestuur der afdeling S. D. A. P., dat was niet genoeg. Verbeed u, daar stond aan het weekblad „De Volksstem” een marxistisch redacteur. Deze gaf z'n overtuiging in het blad natuurlijk ten beste. Dat verdroegen onze verdraagzame revisionisten niet.

Het nieuw verkozen bestuur droeg in een ledenvergadering een motie voor, welke werd aangenomen. In deze motie werd gezegd dat het lidmaatschap der S. D. A. P. niet vereenigbaar werd geacht met het ijveren voor een andere politieke richting.

Verkapt, werd hier dus gezegd, dat men in een revisionistische S. D. A. P. geen andere politieke richting, dus ook geen Marxistische richting wil hebben.

De redacteur van de „Volksstrijd” trad dus af. De nieuwe redacteur schreef in het eerste nummer „dat bekend was, hoe hij dacht.” Is zóó het eerste artikel, wat thans te verwachten is voor de marxisten, is te begrijpen. Enigen bedankten dan ook voor het lidmaatschap der S. D. A. P.

Velen, die zich ook tot de marxisten rekenden, bleven. Zij zullen zeker, wordt een afdeling S. D. P. gevormd, ook tot de nieuwe Partij toetreden.

Een aansporing dan ook voor de uitgetreden, om krachtig de handen samen te slaan.

Wanneer ernstig door hen wordt aangepakt, is er zeker voor het marxisme hier in Groningen veel te bereiken.

En zij, die zich nog bevinden in de S. D. A. P. laten zij toch begrijpen, dat met het thans bestaande bestuur en redacteur voor hen in de S. D. A. P. niets te verwachten is. Alleen in de nieuwe Partij kunnen vrijelijk onze beginselen worden gepropageerd.

Groninger Marxisten, terwille van uwe beginselen, treedt toe tot de S. D. P.

v. d. H.

Leiden. — Op de laatst gehouden ledenvergadering werd door een van de leden geklaagd, dat in het aan de S. D. A. P. gericht schrijven, wel het voornemen was uitgesproken slechts het halve aantal candidaten voor den raad te stellen, doch niet de wensch dat de S. D. A. P. hetzelfde zou doen. Algemeen was men

van oordeel, dat daarmede het door de verg. aangenomen bestuursvoorstel onvoldoende was uitgevoerd, doch door de afwezigheid van den 2den secr., die den brief had verzonden, moest de zaak worden aangehouden. Het bericht hieromtrent in *Het Volk* is volkomen leugenachtig.

8 Juni houdt onze afd. een groote openbare verg. met Gorter en De Visser als sprekers.

Tegen de vrijz.-dem. candidaat Nypels werd voor debat gezorgd. Op de pertinente vragen wat hij onder algemeen kiesrecht verstond en of hij dames-kiesrecht zou weigeren, gaf N. geen antwoord. Spiekman, die ook debatteerde, achtte het niet noodig te protesteeren tegen een Juliana-betoging van den voorz., die sprak van wat „allen vereenigde”.

Wij namen deel aan de meeting voor vakorganisatie van den L. B. B. Voor de S. D. A. P. was dit aanleiding niet aan den optocht deel te nemen — wat weinigen gemerkt hebben. Het moet echter gezegd worden dat dit zotte fanatisme niet alle leden der S. D. A. P. bezielt: zoo teekenden eeniger hunner de candidaatstelling van De Visser.

Onze Brochures.

Sociaal-Democratie en Revisionisme,
door H. GORTER.

Een boekje van 137 pagina's, dat geen arbeider verzuimen mag te lezen.

Prijs 12 cent. — Franco 15 cent.

10 ex. f 1.—, 25 ex. f 1.50, 100 ex. f 8.50.

Het Historisch Materialisme

voor arbeiders verklaard,
door H. GORTER.

Een boekje van 111 pagina's, 't eenige in onze taal geschrevene over dit onderwerp.

Prijs 10 cent. — Franco 13 cent.

Klassemoraal.

Een antwoord aan Jhr. de Savornin Lohman en Mr. P. J. Troelstra, leden der Tweede Kamer,
door H. GORTER.

Prijs 5 cent. — Franco 6 cent.

Uitgaven van de Soc. Dem. Partij en verkrijgbaar bij de administratie van dit blad, Wijttenbachstr. 13, Amsterdam.

Uit het Buitenland.

Duitschland.

In Duitschland is de zoo lang reeds begonnen scheuring van het Blok nu eindelijk, naar 't schijnt, volkomen geworden. In de financiële commissie van den Rijksdag althans, waar de verschillende partijen hun vertegenwoordigers hebben zitten, heeft het besluit van de conservatieven met het Centrum om een aantal nieuwe, voor een groot deel onzinnige belastingen op 't verbruik, die de handel en industrie ten zeerste zouden schaden, aan te nemen, zonder daarbij zelfs te letten op 't reglement van den Rijksdag, tengevolge gehad, dat de nationaal-liberalen, de vertegenwoordigers van het groote industrie-kapitaal, de vrijzinnigen, de vertegenwoordigers van 't mobiele, het geld-kapitaal, en de sociaaldemocraten geweigerd hebben om langer aan deze vertooning deel te nemen en de commissie hebben verlaten.

De redenen, die de nationaal-liberalen en de vrijzinnigen tot deze breuk hebben geleid, worden door een orgaan als de *Kölnische Zeitung*, het bekende conservatief-liberale en de sociaal-democratie verfoeiende groote blad, met alle duidelijkheid aangegeven. De „liberalen” van alle schakeering, zegt dit blad, kunnen niet langer hun toestemming geven aan de pogingen der agrariërs om van de 500 miljoen nieuwe belastingen een nog grooter deel dan reeds door de regeering was voorgesteld, te leggen op de schouders van handel en bedrijf. En wel, niet uit een of ander beginsel maar om voor de sociaal-democratie niet nog meer propaganda te maken dan door de financiële misère en de onmacht der partijen om het eens te worden over de manier, waarop de groote massa des volks verder moet worden uitgezogen en uitgebuit, toch reeds gedaan wordt. Ziedaar weer eens een onverdacht getuigenis voor de macht en den invloed der Duitse sociaal-democratie, dat wij aan anarchisten en revisionisten beiden niet genoeg kunnen voorhouden.

Het Volk, het hoofdorgaan van het Hollandsche revisionisme, dreef er, kort na of voor Deventer weer eens den spot mee, toen wij aan de Duitse kiesrechtbeweging de macht der Duitse sociaaldemocratie hadden gedemonstreerd, niettegenstaande of liever juist uit het feit, dat b.v. in Saksen de bezitters het A. K. nog steeds blijven weigeren.

Precies eenzelfde voorbeeld hebben wij hier weer. De revisionisten konden niet genoeg lamenteren over de „nederlaag” der Duitsche sociaaldemocratie in Januari 1907. De Duitsche sociaaldemocratie is voortgegaan op denzelfden weg: zij heeft uitsluitend gewerkt met het oog op haar *werkelijke* machtsversterking, de vermeerdering van het inzicht van het proletariaat en de versterking van de organisatie en nu, na een paar jaar, vallen haar de rijpe vruchten van die wijze politiek in den schoot. Het Centrum, dat in 1907 in de oppositie werd gedrongen, doordat het een beetje te brutaal zijn macht op koloniaal gebied had getoond, is nu weer aan de macht en nauw verbonden met de Agrariërs. Het toont zich weer in zijn ware gedaante: de brutale vertegenwoordigster van reactionnaire klassen, middenstanders, groote grondbezitters, kleine handwerkers enz. Zijn democratisch masker heeft het weer moeten afwerpen en de arbeiders in de streken der groote industrie zullen daardoor opnieuw een schok krijgen in hun vertrouwen op die zoogenaamd democratische partij.

De liberalen van hun kant hebben zich in het Blok zoodanig gecompromitteerd, dat zij eindelijk uit vrees voor hun kiezers, in wier belang het niet is, de agrariërs en het Centrum nog meer te believen, tot een soort van daad hebben moeten overgaan.

En zoo, alle burgerlijke kranten getuigen dit trouwens, — is het de sociaaldemocratie, die, wat er ook gebeuren mogen, bij dit alles zijde spint. Uit vrees voor een overwinning van de arbeiders wordt de Rijksdag niet ontbonden en zal Bülow de financieele hervorming, die in ieder geval een nieuwe uitplundering der groote massa des volks inhoudt, tot stand trachten te brengen desnoods ook met agrariërs en Centrum, al doet hij het liever met de liberalen ook, omdat hem de steun van het mobiele kapitaal aangenamer is dan die van het veeleischende Centrum.

De sociaaldemocratie is de werkelijke lachende derde bij de hanengevechten der bezittende klasse en partijen. Zij heeft alle redenen om met vertrouwen en moed de toekomst tegemoet te gaan. v.R.

Brieven uit België.

XVIII.

Over: De beweging der schilders te Brussel. —
De strijd in arm Vlaanderen.

Sedert 't begin van 1908 is onder de schilders te Brussel eene beweging gaande om een verkorten arbeidsdag en hooger loon, die door haar ferme houding aller aandacht trekt.

De schilders behoorden hier zeker tot de armsten, de slechts vereenigden en de minst geschoolden onder de arbeidersgroepen.

Arbeidsdagen van 12, 13 en zelfs 14 uur in den zomer waren lang niet zeldzaam. En dan voor een loon van gemiddeld 3 fr. 17 per dag; afgewisseld door langdurige werkloosheid in 't najaar en in den winter.

Het schildersvak levert een groot aantal tuberculosen, alcoholisten en gedemoraliseerden.

Het getal van hen die de oorzaak van hun ellende inzagen was gering. Slechts enkelen uit de duizenden waren 't die hun blikken vol hoop in de toekomst richtten, die in 't socialistisch weten en voelen, niet alleen de kracht vonden om de demoraliserende strekking der ellende te weerstaan maar ook de lust om hun ongelukkige vakgenooten op te beuren en hen op dat grootsche doel te wijzen!

Wat 'n moeite hebben ze zich gegeven en wat 'n teleurstelling hebben ze eertijds meestal ondervonden! Hun werk was zwaar, want vooral het schildersvak lijdt veel onder de neêrdrukkende strekking van 't kapitalisme. Vooral dit vak leent er zich toe, werklozen uit andere vakken of werklieden zonder vast beroep op te nemen. Zoodra er wat werk in 't schildersvak komt ziet men losse werklieden e.a. den schilderskwast ter hand nemen. Den schilderspatroons staat feitelijk voor 't meeste werk 't heele industriele reserveleger ten dienste. Men begrijpt welke moeilijkheden dat voor de vakvereniging oplevert.

Eindelijk is het hun dan toch gelukt, door eene krachtige actie een groot deel der massa in beweging te brengen! Ze eischen een maximum arbeidsdag van 10 uren en een minimumloon van 50 centiemen per uur, dat meestal 40 en 38 centiemen bedroeg.

Toen in 't begin van 1908 de actie begon, telde de vakvereniging te Brussel 175 leden, nu telt ze er reeds 1400! Na een voorbereiding van meer dan een jaar, waarin de reuzenmeetings elkaar op-

volgden en hun eischen den patroons en de gemeente- en provincieraden werden toegezonden; werd eene algemeene werkstaking van 24 uren afgekondigd, die uitstekend slaagde. Hierna werden vier patroons uitgezocht waar de toestanden het slechtste waren en daar werd de staking geoproclameerd die zal duren tot ze voldoening hebben gekregen. Na die vier komen weer vier anderen aan de beurt. De gezellen die aan 't werk zijn betalen een cotiratie de grève (stakingsbijdrage) van 53 centiemen per week extra.

Reeds hebben vele groote patroons toegegeven, alsook de meeste gemeenteraden van Brussel en voorsteden.

't Is werkelijk verblijdend om te zien hoe die eertijds zoo onverschillige massa, nu vol enthousiasme den strijd heeft aanvaard! De vereenigde patroons willen voor 't meereendeel nog van geen toegeven weten; wel hebben de meeste hunner 't loon verhoogd maar van den vollen eisch willen ze niets weten. Alsof een loon van 5 francs per dag voor een stad als Brussel meer dan een hongerloon is!

Een tegenstand die de georganiseerde patroons aan de gematigde eischen der loodwit-slaven bieden, zal zeker aan vele van hen de overtuiging der noodzakelijkheid van 't alzijdig voeren van den klassenstrijd in 't hoofd hameren.

* * *

Ook in arm Vlaanderen begint overal meer en meer nieuw leven te komen, ook daar ontwaakt bij de verdrukten de strijd lust! Werkstakingen zijn er lang niet zeldzaam meer.

Nu waren 't vrouwen, jonge en oude, te Kortrijk, een van de donkere hoeken van 't Paradijs van 't kapitalisme, die de druk te zwaar werd. In bedompte fabrieken stonden ze dag in dag uit, elf en twaalf uur te spinnen. Moeders van 50 en kinderen van 13 jaar werden afgejakkerd voor een hongerloon van 9 tot 19 centiemen per uur. Getrouw aan 't woord uit der bijbel, aten ze hun brood in 't zweet huns aanschijns!

Doch de strijdkreet die al de verworpenen en onterfden der aarde oproept ten strijd, werd ook door hen gehoord! Ook zij de moeders en kinderen, de onwetende en nederige vlasslavinnen hoorden spreken van 'n beter leven, 'n leven, waarin de moeders, moeders, en de kinderen, kinderen konden zijn. Dat was voor hen de blijde boodschap!

Alleen door saam te spannen zouden ze iets verkrijgen, hadden ze gehoord en dat begrepen zij ook wel, ze ondergingen immers allen 't zelfde lot!

Ze besloten met 't bestuur der fabriek te onderhandelen om verbetering te krijgen. Inplaats echter van hen te aanhooren, gaf hun de firma de boodschap, dat de spinnerij voor onbepaalden tijd gesloten zou blijven. Er moest maar eens een einde aan gemaakt worden! De mannen waren al zoo oproerig, moesten de vrouwen nu ook nog beginnen? Wat meende dat tuig wel? Verdienden man vrouw en kinderen te zamen niet een flink loon? Kon zij, de firma het helpen dat de vrouwen en meisjes er bleek uitzagen, moesten ze dan niet concurreren? Waar blijft als dat zoo voortgaat de heilige winst? Daarbij, was bij de laatste kiezing niet een van die rooie opruiers voor het district naar 't parlement gestuurd, doordat de arbeiders hem op de kartellijst hun voorkeurstem hadden gegeven? Er moest maar eens een einde aan gemaakt worden!

Daar stonden ze nu, de oude en jonge vrouwen, de moeders en kinderen! Hoewel ongeorganiseerd besloten ze toch den strijd te aanvaarden. De tijdgeest had ook hen aangeraakt, gezamenlijk trokken ze naar 't socialistisch volkshuis, daar zouden zij wel vrienden en helpers vinden en ze bedrogen zich niet!

De strijd was hevig en duurde lang. De partijen echter waren te ongelijk, aan den eenen kant de ongeorganiseerde hoewel dappere vrouwen en aan den anderen kant de rijke firma, gesteund door de andere fabrikanten, die daarenboven beschikten over politie en geestelijkheid. De laatsten hielpen hen getrouw in 't werven van onderkruipsters. En met behulp van 't berucht wetsartikel 310 wist de politie al spoedig een der leiders in de gevangenis te stoppen.

Door eene betooging voor de fabriek trachtten onze heldinnen de onderkruipsters op hun slechte daad te wijzen. Ze stonden daar met hun bleke gezichten en op treffende wijze klonk hun lied:

Wij zijn moe alzo te slaven
Voor een mager hongerloon
En strijden als de braven
Tegen wet en patroon.

Geen wonder dat op dien aanblik, bij vele werklieden de oogen vochtig werden en hun vuisten zich balden!

Intusschen, de strijd is verloren. De slachtoffers zullen goed worden gesteund.

Verblijdend is echter 't feit dat ook Vlaanderen voor goed is ontwaakt; daar, evenals overal waar 't kapitalisme is, zullen de regimenten van 't strijdend proletariërsleger aangroeien, dat na vallen en opstaan eindelijk zal overwinnen!

Jammer dat onze Kortrijksche partijgenooten dien strijd weer dienstbaar maken aan den strijd tegen de klerikale partij alleen. Zodoende wekt men bij de onbewuste arbeiders den indruk dat alleen 't klerikalisme de oorzaak van hun ellende is. Wierpen ook Gentsche liberaal-demokratische ondernemers hun arbeiders niet op straat, omdat ze met hen wilden onderhandelen? Zoo moet men door de karteltaktiek zelf in den economischen strijd zijn klassevijanden ontzien tot schade van 't klassebewustworden der arbeiders.

Boekbespreking.

Door plaatsgebrek was het ons tot heden niet mogelijk de aandacht te vestigen op eenige in den jongsten tijd verschenen en voor onze lezers belangrijke geschriften. Wij moeten ons ook nu tot een korte bespreking van 't voornameste bepalen.

* * *

De eerste plaats onder het in den jongsten tijd verschenene neemt natuurlijk in de *Geschiedenis van den proletarischen klassenstrijd*, het nieuwste deeltje van de Sociale Bibliotheek, door onze partijgenooten Henr. Roland Holst.

Het deeltje bestaat, zooals de meeste lezers zullen weten, uit een stenografisch verslag van den cursus, door mevrouw Holst in den vorigen winter (1907-08) gehouden voor de Federatie Amsterdam der S. D. A. P. Dit feit, dat wij hier een serie cursus-reden voor ons hebben, bepaalt ook het karakter van het werkje.

Zooals de schrijfster in haar voorrede zegt, is het geen „boek” over de geschiedenis van den proletarischen klassenstrijd. Daartoe is het niet volledig genoeg. Maar waar mevrouw Roland Holst ook in haar voorrede zegt, dat het zich uitsluitend richt tot de arbeiders, die niet in staat zijn de standaardwerken, welke de belangrijkste gebeurtenissen van den proletarischen klassenstrijd behandelen, de geschriften van Marx, Engels, Mehring, Kautsky, Jaekkh, de *Histoire Socialiste* enz., te lezen, daar is dit de bescheidenheid wat te ver gedreven.

Al heeft mevrouw Holst ook, volgens de eischen, die de mondelinge voordracht stelde, slechts het volle licht laten vallen op *die* gebeurtenissen en de beweging in *die* landen, welke de uit-elkander en uit het geheel der maatschappelijke ontwikkeling voortkomende veranderingen in de proletarische strijdwijze als 't ware illustreeren, toch, of liever juist *daarom* is het boekje uiterst lezenswaard geworden voor allen, die belang stellen in de historische opkomst der arbeidersbeweging.

Onschatbaar is het inderdaad voor alle arbeiders, die gedwongen zijn zich tot een kort overzicht als dit te bepalen, maar in de hoogste mate waardevol is het ook voor ons allen, Marxisten, sociaal-democraten liever. En het is dit, omdat mevrouw Holst in haar voordrachten op een zoo duidelijke en overzichtelijke wijze als, naar mij bekend, nog nergens in de proletarische literatuur het geval is, de groote lijnen aangeeft, langs welke zich de algemeene arbeidersbeweging sinds haar ontstaan in de eerste helft der 19e eeuw heeft bewogen, en de groote fasen, die zij daarbij doorloopt.

Die groote fasen, welke tevens diepgaande wijzigingen meebrengen van den geheelen aard der arbeidersbeweging in 't algemeen, bestaan bij nader inzien steeds in hoofdzaak in het zich steeds meer losmaken van de kapitalistische wereld en haar invloeden. In de eerste groote fase, die ongeveer tot 1848 loopt in de West-Europeesche landen, strijdt de arbeidersklasse nog als hulptroepen van de bourgeoisie met de revolutionaire middelen der bourgeoisie (gewapende opstand enz.); in de tweede fase maakt zij zich ideëel en in werkelijkheid los van de bourgeoisie, maar voert den strijd in hoofdzaak nog op het terrein, dat de bourgeoisie haar moet openen, het terrein der burgerlijke parlementen. In de derde fase eindelijk, waarin wij sinds de Russische Revolutie langzamerhand komen, emancipeert het proletariaat zich nog meer van de bourgeoisie, doordat de strijd met de eigenlijke proletarische wapens (op politiek, zoowel als vakverenigingsgebied) den strijd op burgerlijk terrein en met burgerlijke wapens in belang gaat overwegen.

Dit is de groote lijn, die mevrouw Holst in haar cursussen heeft geschetst. Die lijn is de door de Marxistische wetenschap ontdekte en alle Marxisten zien haar in hoofdzaak gelijk.

Mogen onze lezers vooral mevr. Holst's geschrift lezen en bestudeeren met al de aandacht, die het verdient. v.R.

Advertentiën.

Getrouwd:

F. M. BOXEM
en

J. M. F. DIEDRICH.

Amsterdam, 2 Juni '09.